

“På Färdvägarna”

Medlemsinformation från Dan Andersson Sällskapet

No 9

MARS 2005

Foto: Verner Berglund

Olga och Dan sommaren 1920

*Kom, sol, som en gud över åker och slog,
lys hjärtan som längta till ljus!
Blås, vind, och fall regn i den spirande skog,
väx, gräs, över viddernas grus!*

(första strofen ur En vårvisa, Efterlämnade dikter, tryckt i Ny Tid maj 1918)

Ordföranden har ordet:

Kära Dan Anderssonvän!

Efter att ha summerat de läsarreaktioner som kommit till oss i redaktionen så tors jag påstå att här kommer ett efterlängtat nummer av På Färdvägarna – det nionde. På olika sätt har ju vår älskade skald berört och engagerat människor under många år. Fortfarande känns Dan Andersson aktuell. Vi önskar er en varierad och trevlig läsning i detta nummer där ni också kan tävla med Mats Grudd i ämnet Dan Andersson.

Vi har anslagit ett tema som kan rubriceras som ”de djupt engagerade människorna runt diktaren Dan Anderssons minne”. Vi vill berätta om dem som inte är så kända, som inte fått den uppmärksamhet de kanske förtjänar. Vad kan väl då vara lämpligare än att pryda omslaget med en ömsint bild av Dan och den person som stod honom närmast men som förblivit märkligt anonym - hans hustru Olga.

Skogvaktaren Verner Berglund tog fotot i Lövfallsberg den sista sommaren 1920.

Vi är stolta och glada att tillsammans med Proprius förlag ha lyckats ge ut Hans Granlids efterlämnade manuskript, Spänningarnas förlösning, i bokform tio år efter att Granlid fick Dan Anderssonpriset. Den är ett intressant inslag i floran av skrifter och avhandlingar som producerats om Dan och hans författarskap. Spänningarnas förlösning behandlar främst hans sena prosa. Boken kan beställas för ett mycket förmånligt medlemspris hos Lena på Museet.

”Sveriges ekonomi är stabil”, brukade en gammal finansminister (med livrem och hängslen) uttrycka saken. Glädjande nog är det sant även i vårt fall. För tredje året i rad redovisar vi plusresultat och har faktiskt ett litet rörelsekapital som ger oss större frihet att jobba vidare och jag citerar gärna en annan politiker ”den som är satt i skuld är inte fri”.

I skrivande stund (medio februari) pågår planeringen inför årets Dan Anderssonvecka.

Den ser ut att bli riktigt intressant med sin blandning av gamla kända artister och en hel del nya. För att nämna några kända kan vi peka på Nisse Munck, Pär Sörman, Linda Rattfelt, Roine Lindström, Ove Fridh, Linda Styf, Björn U Dahl och Stefan Ström och många fler. Nya spännande namn, men långt ifrån okända, är Finn Zetterholm, Evert Ljusberg och Peter Harryson. Ett alldeles nytt program blir det på Tattarfallet lördagen 6 augusti. Från den nya scenen vid lägerelden blir det sång, musik och poesi under eftermiddagen. Vi kommer att vandra tillsammans till minnesplatser t.ex den första finnbosättningen och till kärret där isen brast under Stjärna och hon gick ner sig. Folke Karlsson, oöverträffad recitator, kommer att läsa Dans gripande dikt och jag försäkrar att intet öga kommer att vara torrt. Beträffande den lekamliga spisen kommer vi att steka kolbullar med fläsk och servera svart kaffe därtill - allt till självkostnadspris.

Några ord om årets Vårträff. Det är glädjande att vi även i år får samma pris från Brunnsviks folkhögskola för mat och logi. Vi hoppas på stort deltagande både på Vårträff och Årsstämma. Saxdalens manskör kommer att inleda på torsdagskvällen i kyrkan och presenterar ett blandat visprogram ur sin stora repertoar. Det blir Mats Klingström som står för huvudprogrammet på fredagskvällen. Han har funnits på den svenska visscenen länge nu – han är en utomordentlig gitarrist, sångare och berättare. Den CD-skiva han och Anders Bergman gjorde för tio år sen med Dan Andersson-tolkningar, ”Svarta svanar”, har blivit klassisk.

Efter en god supé släpper vi fram alla våra egna förmågor på scenen, ingen nämnd och ingen glömd.

Det kommer att bli en spännande framtid med många upplevelser och händelser kring Dan Andersson, hans diktning och hans finnmarker.

Jag hoppas få tillfälle att träffa många av er medlemmar under den ljusnande våren och i den vackra Bergslagssommaren. Må väl!

Med varma sällskapliga hälsningar från er ordförande

Torsten Pettersson

Kallelse till ÅRSSTÄMMA 2005

Härmed kallas Dan Andersson Sällskapets medlemmar till ordinarie årsstämma lördagen den 7 maj 2005 kl. 10.00 på Brunnsviks folkhögskola

Lokal: Storstugan

Enligt våra stadgar skall skriftliga motioner vara styrelsen tillhanda senast åtta veckor före stämman. På grund av att kallelse till stämman når medlemmarna senare än åtta veckor före stämman har styrelsen beslutat att utsträcka motionstiden till den 15 april.

Enkla frågor skall skriftligen eller muntligen anmälas till styrelsen senast två veckor före årsstämman dvs senast den 23 april.

Vid årets stämma skall ordförande för en mandatperiod av två år väljas samt fyra övriga ordinarie ledamöter för två år. Vidare skall två ordinarie revisorer och en suppleant väljas för ett år. Vid stämman utses den valberedning som skall förbereda inför 2006 års stämma.

Valberedningen är självfallet tacksamma för förslag från Sällskapets medlemmar till nomineringar för de olika styrelseposterna. Kontakta valberedningen via Museet.

Efter stämman äter vi tillsammans en traditionsenlig avslutningslunch i Brunnsviks matsal. Kostnaden för lunchen ingår i priset för Vårträffen men det går alldeles utmärkt att delta och betala separat för dem som inte är Vårträffsdeltagare. Kontakta Lena på Museet.

Dan Andersson Sällskapet
Styrelsen

2005 års Dan Anderssonpristagare

Styrelsen uppmanar alla medlemmar att lämna förslag till namn på årets Dan Anderssonpristagare senast den 30 april 2005.

Skriv eller mejla ditt förslag och en kort prismotivering till Museet fvb Priskommittén.

Vid styrelsens möte i samband med Vårträffen kommer vi att slutgiltigt fatta beslut om vem eller vilka som erhåller 2005 års främsta litterära utmärkelse – näst efter Nobelpriset.

I andra stycket av våra stadgar står följande om priset:

...att årligen utdela ett Dan Andersson-pris till diktare, författare vilkas verk har frändskap med Dan Anderssons verk och andan i dessa eller till person eller personer som förtjänstfullt bidragit till att skapa kunskap och förståelse för Dan Anderssons liv och författargärning.

Priset kommer att delas ut i samband med Gillesfesten vid Luossastugan i Skattlösberg söndagen den 7 augusti 2005.

Dan Andersson Sällskapet
Styrelsen

Nisse Munck –
Dan Anderssonpristagare
2004

Andersson och Pettersson ...

Birgitta Pettersson, konstnärinna från Bollnäs, har i många år tassat längs Dan Anderssons stigar i de djupa finnmarksskogarna - alltid med skissblock, kolpenna, akvarellåda och Dans dikter tillhands – för det mesta ensam men ibland tillsammans med den snövita samojedspetsen Cesar –

I samband med Dan Anderssonveckan brukar hon ställa ut valda delar av det hon skapat under dessa vandringar; en hastig titt i någon av vernissagekatalogerna berättar om hennes bildvärld. Tavlorna eller bilderna, som hon säger, heter sådant som *Vår is i Gänsen*, *Dan och fiolen*, *Där Stjärna dog*, *Hos Vittjärnsgubben* eller *Där Pajso sakta flyter* - poetiska namn som får oss dananderssonianer att lystra.

Det kanske är lika bra att Birgitta själv berättar:

Intresset för Dans diktning har jag nog alltid haft mer eller mindre latent men det kom tydligt i dagen när jag träffade Torsten och framförallt hans far, som var en stor beundrare av Dan Andersson.

När jag vandrar i Finnmarksskogarna tänker jag ofta på Dan Andersson och vilka stigar han gick i sin ungdom. Jag önskar jag kunde prata med honom. Ibland får jag en känsla av att han går där sinnligt bredvid mig. Han är helt gråklädd med grova kängor och med en gammal sliten ryggsäck som innehåller hans favoritböcker. Han går med lätta och bestämda steg men hans blick är osäker och sökande. Denna min känsla är mycket märklig.

Jag har många favoritställen där i markerna. Pajsoälven med sitt evigt rinnande vatten ger mig ro i själen. Mitt absoluta smultronställe finns vid Matalams näckrosfyllda tjärn; att stå vid det

speglade vattnet en stilla sommarnatt är en mycket stark upplevelse. Jag önskar att alla stressade människor skulle ge sig själva chansen att uppleva dylika stämningar i naturen. Då kommer man Dans värld så nära. Man landar i själen. Någon favoritteknik har jag inte utan varierar mellan blyerts, akvarell, kol och olja. Nej - så mycket formell utbildning har jag inte – jag har gått ett år på konstskola och deltagit i ett antal kortare kurser i akvarellteknik och

teckning – mest är jag en autodidakt eller självlärd som det heter på svenska. Ofta målar jag direkt i naturen men även inomhus efter foton eller skisser och framförallt efter mitt eget huvud.

Alla årstider har sina speciella stämningar. Den svala blåskimrande nordiska sommarnatten är fin att uppleva. Även en bister och gnistrande kall vinterkväll med månen lysande över

Tattarfallet i Grangärde finnmark är stark. Mina blickar och mina tankar far då ofta bort till skogsbrynet nedanför stugan där bolämningar vittnar om tidig finsk bosättning. Undrar hur dom levde där för 400 år sen? Frös dom?

Enligt Gummerus var Tvåjärnarna nedanför Nybrännberget i norra Finnmarken det ställe där Dan verkligen var med och kolade. När han bodde på Mårtens under åren 1905 till 1908 var det i dessa trakter han mötte sina "gubbar", Mats kolare, Vargfors-Fredrik, Björnbergs-Jon och många andra. Rester av kolarkojan finns kvar vid Tvåjärnarna och det känns både märkligt och lite högtidligt att sitta där på de multnande stockarna intill den gamla kolbotten och måla. Det berättas att Dan fick hämta vatten i tjärnen en bit bort,

slå hål på isen, fylla hinkarna, bära dem till milan och oundvikligt spilla vatten på sig som snabbt stelnade till is på kläderna. Jag tänker på detta trots att jag sitter där en varm sommardag och ser tjärnens vatten svagt krusas av den ljumma vinden.

Min tanke är att ställa ut mina bilder även i år under Dan Anderssonveckan. Nuvarande bystugan i Norhyttan - alltså den gamla vackra templarlogen där förövrigt Dan startade sin bana som framgångsrik nykterhetstalare - har fungerat som utställningslokal de senaste åren.

Men i år har jag fått förslag att ställa ut på Hammarbacken vid Ludvikas norra utfart och ha vernissage i samband med att veckan inleds. Det ska bli mycket spännande.

Ni är alla välkomna !

"Spänningarnas förlösning"

På middagen dagen före julafton 2004 kunde Proprius förlag med ilbud lämna över de första exemplaren av "Spänningarnas förlösning" till Sällskapet. Det innebar att vi som planerat hann ge ut boken 10 år efter att författaren Hans Granlid fick Dan Anderssonpriset, men det innebar också att vi inte hann skicka över den före jul till alla medlemmar som beställt.

Styrelsen beslöt vid sitt sammanträde den 23 oktober 2004 att medlemspriset inklusive porto skall vara 100:- vilket är kraftigt subventionerat. Priset för icke medlemmar vid köp på Museet blir 150:- varvid tillkommer 30:- i porto för dem som önskar beställa.

Boken har redan uppmärksammats i lokalpressen.

Helena Forsberg i Dala-Demokraten skriver den 15 januari att "Spänningarnas förlösning" är en gedigen bok där författaren har gjort mycket efterforskningar men framförallt använt sig av sin egen rika kunskap som litteraturvetare för att påvisa styrkor och svagheter i Dan Anderssons verk.

Bertil Danielsson skriver i Nya Ludvika Tidning den 24 januari att Granlid har åstadkommit ett

mycket intressant material där han bland annat tar en titt på Dan Andersson-kulten. Granlids synpunkt är att det inte finns något förklenande i ordvalet "kult". Granlid menar att det är frågan om ärlig hängivenhet, om ren och vacker vördnad för en stor diktare, kanske också om uttryck för vantrivsel i den teknokratiska

samtiden. Sådan idolisering är långt mera sympatisk än den som kommer datorer, fartvidunder och lyxartiklar till del. Dyrkan av snillrika skaldar är levande och gör levande medan kulten av döda ting dödar den levande människan, skriver Granlid.

Boken kommer att uppmärksammas på olika sätt under Dan Anderssonveckan och titeln "Spänningarnas förlösning" kommer att bli ett tema under musikgudstjänsten i Ludvika kyrka söndagen den 7 augusti.

Vi hoppas att alla medlemmar vill ta del av Hans Granlids bok om Dan Andersson.

Den är berikande!

Hör av er till Lena på Museet om ni inte redan har gjort det.

Styrelsen

Lördagskvällen den 27 oktober 1973 . . .

. . . satt större delen av svenska folket bänkade framför sina TV-mottagare och tittade med spänning på den ena av de två TV-kanaler som bjöds vid den tiden – det var åter dags för "Nya tiotusen kronorsfrågan" eller "Kvitt eller dubbelt" som programmet lika ofta kallades. Det gick i direktsändning varje lördagskväll den hösten och var mäktigt populärt.

Denna afton satt en ung man från Mora i den så kallade "buren" och väntade på att programledaren skulle sprätta upp kuvertet med fråga nummer 8 värd 10.000 kronor i ämnet "Dan Andersson – hans liv och dikt utan särskild inskränkning"

Det var femte lördagen han befann sig i TV-studion, nervositeten hade släppt och han började bli en rikskändis.

Programledaren, som hette Nils-Erik Baerendts, tog till orda:

I 10.000 kronorsfrågan i ämnet Dan Andersson skall vi stanna inför sex av skaldens vänner, som har haft stor betydelse för hans utveckling. Jag skall i några korta meningar karaktärisera dem och din uppgift blir att nämna dem vid namn. Jag vill alltså veta vilka personer som döljer sig bakom följande beskrivningar.

Fem av de sex delfrågorna skall vara rätt besvarade! Så läste han upp de sex delfrågorna och frågade därefter den unge mannen i buren:

Har du uppfattat frågan ?

Ja! – svarade den unge mannen, som hette Mats Grudd.

Vill du ha 30 sekunders extra betänketid?

Nej tack! blev svaret.

Varsågod och öppna kuvertet framför dig.

Sen satte ödesmusiken igång och gong-gongslaget dånade och Mats Grudd redde ut alla sex delfrågorna och mer därtill på sitt lugna och trygga Moramål.

Efter blomsterhyllning och prisutdelning i studion blev det en väldig uppståndelse -

telefonsamtal, brev i mängd och tidningsintervjuer i en lång rad, berättar Mats när vi mer än trettio år senare språkas vid.

Det var en fantastisk upplevelse att få vara med i tävlingen och träffa så många trevliga människor. Nils-Erik Baerendts, Perka Lindorm som var enväldig domare, Nisse Hansén kapellmästare. Allan Schulmann inspelningsledare, Birgit och Desiree, programvärdinnorna. Det var en härlig stämning både före, under och efter sändningen.

Med skräck tänker jag ibland på inledningen – den första tävlingskvällen den 29 september. Jag visste att jag skulle presenteras och sen svara rätt på de

fyra första frågorna på golvet; först från 1250-kronorsnivån åkte man in i buren. En av värdinnorna, Desiree, skulle introducera ämnet med en visa. Jag funderade mycket vilken visa man skulle välja och jag var väldigt nyfiken där jag stod i kulisserna och väntade på min tur. Så kommer Desiree in på scenen med en gitarrist och så börjar hon sjunga. Allting börjar snurra, benen blir som gelé och jag svär tyst för mig själv, jag har ingen aning om vad det är för visa, känner inte igen varken text eller melodi och tänker: här sitter hela svenska folket och vet precis, nu kommer Dan Andersson och jag som ska tävla i ämnet har ingen aning om vad det är för visa. I desperation säger jag till programvärdinnan Birgit Porry, som står bredvid mig klar att lotsa mig in på scenen så snart sången är klar: Birgit, om det här är Dan Andersson då kan jag ingenting så det är nog bäst att jag vänder på klacken och kvickt ger mig iväg.

Lugn Mats, säger Birgit, den här visan, En vildmarks poet, har Mats Paulson skrivit och tonsatt tidigare i veckan.

Det var en lättad Mats Grudd som gjode entré på studiogolvet och sen gick allt av bara farten.

Mats, kan du berätta lite om dig själv, frågar jag. Det var så länge sen du stod i rampljuset så många har kanske glömt dig och andra har aldrig hört talas om dig. Var kommer du ifrån, vad har du arbetat med förutom att läsa in Dan Andersson och hur mötte du honom förresten eller snarare hans diktning. Vi vill gärna veta något om Minnesotaresan - hur kom du iväg dit?

Jo, säger Mats Grudd, jag är född trettiofem på en bondgård utanför Mora. Dan Andersson kom tidigt in i mitt liv. Jag var inte mer än 11-12 år när jag hörde Harry Brandelius sjunga någon av hans visor – Helgdagskväll eller Jungman Jansson - i radions "Grammofontimmen". Hallåmannen sa att texten var av Dan Andersson och jag blev intresserad. Ovanför min säng fanns en lång bokhylla. Där stod Svensk Uppslagsbok i 20 band, Brehms "Djurens Värld" och Dan Anderssons samlade verk. Jag fann visans text bland dikterna men det var

Kolarhistorierna som fascinerade mig mest. Är man uppvuxen i en bondby och har tillbringat somrarna på en fåbodvall så har man träffat både kolare och skogshuggare och kringströvande luffare så miljön i novellerna var bekant för mig. Jag tyckte allt stämde. Längre fram i tonåren blev lyriken det mest väsentliga. Dan Anderssons sociala patos och hans sökande efter tillvarons mening grep mig djupt. Jag tog realexamen, som det hette på den tiden, här i Mora 1952; sen fortsatte jag på Mora

Mats i "buren"; R x 6 = alla rätt!

folkhögskola och det var där jag bestämde mig för att försöka bli folkskollärare.

Det blev ett fantastiskt år på Mora folkhögskola, utmärkta lärare och trevliga klasskamrater. Bland alla lärare vill jag särskilt nämna Erik Hellerström som också var rektor. Han var en skicklig pianist och hans spel på skolans flygel under morgonsamlingarna öppnade vägen till den klassiska musiken för mig. Han undervisade i biologi och eftersom jag var mycket intresserad av ärftlighetslära så kom vi att ha många och långa diskussioner om arvets och miljöns betydelse för människans utveckling. Jag, som redan då var fängslad av Dan Andersson, tog flera gånger upp Dans och fadern Adolfs levnadsöden och jag minns att jag ivrigt diskuterade med honom hur två människor uppväxta i en så kulturfattig miljö ändå kunde bli sådana personligheter. Döm om min förvåning när jag 1964 fick ett brev från Erik med boken "Dan Anderssons härstamning" som han just gett ut på Zindermans förlag (No 2 i Dan Andersson Sällskapets skriftserie). Han skrev att han blivit fascinerad av Adolfs och Dans levnadsöden under våra samtal och att han hade gjort sig tid att göra

en grundlig släktutredning. Den lilla boken är ovärderlig för alla som vill tränga djupare in i Dan Anderssons härstamning.

Jag blev antagen som elev på det 4-åriga folkskollärarseminariet i Gävle, arbetade efter avlagd examen som ämneslärare i matematik och kemi, studerade vidare vid lärar-högskolan i Jönköping och 1966 började jag som studierektor vid grundskolan i Fjugesta där jag bland andra undervisade Monika Sedells son Dan i kemi. Jag avslutade min yrkeskarriär som ombudsman inom Lärarförbundet. Den 1 juli 1998 gick jag i pension.

Genom Kvitt eller dubbelt i TV kom jag i kontakt med många Dan Andersson intresserade personer. I slutet av november ordnade Eva Jorbrink på Mora bokhandel en stor Dan Anderssonafton på kommunbiblioteket. Eftersom min röst inte lämpar sig för sång var trubaduren Calle Sunesson från Tällberg vidtalad att förgylla programmet med några av Dans visor. På morgonen samma dag som programmet skulle äga rum ringde Eva till mig och talade om att Calle var svårt förkyld

men att hon fått tag på en ersättare, en visartist Rolf Nilsson som hon kände lite grann och som var ute på turné. Rolf och jag träffades en halv timme före programmet och kom överens om vilka visor som passade in i mitt upplägg. Det blev en sällsam upplevelse för mig; jag kände direkt att personkemin stämde. Vi hade tydligen samma "förhållande" till Dan och kunde på ett spontant sätt falla varandra i talet och komplettera varandra. Jag vågar nog också säga att programmet blev mycket uppskattat och många kom fram efteråt och frågade när vi hade förberett det hela. Vi kunde bara konstatera att vi hade träffats en halvtimme före starttid men eftersom vår syn på Dan var så lika så föll alla bitar på plats omgående. Innan vi skildes åt hade vi kommit överens om att göra fler program om någon hörde av sig. Vi hann sedan göra ytterligare sex program tillsammans och hade en föreläsningstur i Örebro län inbokad innan Rolf alltför tidigt gick bort i februari 1975. Rolf var en fantastisk människa. Jag träffade ju honom bara under ett år av mitt liv men det känns som om jag hade känt honom i hela mitt liv – så stark var hans utstrålning – för mig är han fortfarande levande. Jag minns att vi alltid brukade träffas en timme före programmets början för att Rolf ville sjunga upp sig, som han sa. Vid ett

av dessa tillfällen sjöng han Ung Harald och jag blev väldigt gripen. Det var ju precis den musik som fanns i dikten. Vem har tonsatt den där, frågade jag. Det är jag som har tonat den, svarade Rolf. Han tonsatte aldrig en dikt, han tonade den. Du måste sjunga den i kväll ! utropade jag, men han svarade stillsamtatt den inte var riktigt färdig – det fick bli vid ett senare tillfälle.

”tokstollar”, utan att jag menar något elakt, som fann varandra. Dom var så fulla av upptåg, av livs- och skaparglädje. Jag hade träffat Karl Lärka redan i mitt barndomshem då han bodde i Östnor, men det var först efter TV-tävlingen han började tala med mig om Dan. Karl Lärka berättade om cykelturen dom gjorde från Mora till Älvdalen i augusti 1920, att dom från kyrkogårdsmuren hade beskådat Zorns

Det är klart!

Han sjöng den faktiskt i Nyhammars Folkets Hus en tid därefter och det blev succe.

Jag har läst i denna tidning att Dan Andersson Sällskapet fick en del av Rolfs efterlämnade material, dikter, dagboksanteckningar och noter i fjol sommar – kanske finns Rolfs toning av Ung Harald nedtecknade någonstans bland pappren? Den förtjänar verkligen att sjungas – den kommer att berika Dans visskatt.

Bland personer jag träffat i "dananderssonland" vill jag gärna nämna Anton Hedlund i Skattlösberg. Jag träffade honom många gånger. Han var en gudabenådad berättare särskilt när han talade om den gamla finnmarkskulturen. Trots att han närmade sig de nittio åren mindes han tydligt och starkt ett möte med Dan Andersson vid vägen ner till Luossa. Anton var då endast 11-12 år gammal; han var ju född år 1900 – eldsjäl och hedersman är två ord som karaktäriserar honom.

Jag måste säga några ord om Karl Lärka, född på Solleron 1892 alltså 4 år yngre än Dan. Karl Lärka och Dan Andersson träffades första gången på Brunnsvik år 1916 eller året efter Dan gick vinterkursen. Jag brukar säga att dom var två

jordfästning i Mora, att Dan tidvis var nedstämd och orolig inför framtiden, familjen väntade tillökning och den ekonomiska situationen var långt ifrån lysande. Kanske fanns journalist-arbete att få i Stockholm? Kanske han skulle åka ner om några veckor och undersöka saken? Lärka menade, trots att Waldemar Bernhard påstod motsatsen, att visst läste Adolf de böcker hans son skrev men vad han tyckte behöll han för sig själv, men en gång sa han till mig, berättar Lärka, att man har inte rätt att se så svart på tillvaron som Daniel ibland gjorde.

I fyra år pratade Karl Lärka och Dan Andersson om att ge ut sin stora "Finnmarkens krönika" där Dan skulle skriva all text och Karl illustrera med fotografier.

Men som vi vet blev det aldrig så. Dom hann inte. Du frågade om min Minnesotaresa.

Även den skedde av en tillfällighet. Någon gång under vintern 1974 på tåget mellan Mora och Stockholm kom jag i kontakt med Göte Pettersson, ägare av Dalaförlaget i Malung. Han hade känt igen mig från TV och så började vi språkas vid. Han frågade om utgivet material av Dan Andersson och jag sa som det var att Dan Andersson Sällskapet och

Zindermans förlag höll på med just den sortens bokutgivning. Han lät sig inte nedslås av detta utan frågade om det inte var något speciellt jag själv gått och tänkt på, något jag kunde tänka mig att skriva om. Jag sa då att jag visst kunde tänka mig att göra en resa i Dans fotspår till Minnesota men att jag dittills varken haft tid eller möjligheter att realisera dessa planer och att det var tveksamt om materialet i så fall skulle räcka till en hel bok. Under diskussionens gång kom jag plötsligt att tänka på kombinationen av en redogörelse för Dans Amerikaresa med en nytryckning av Chi-mo-ka-ma. Göte Pettersson åtog sig att undersöka hur det förhöll sig med förlagsrättigheterna och återkom efter några dagar och sa att det var "grönt", att allt var klart och nu upp till mig att planera Amerikaresan.

Jag ringde till Monika Sedell som hänvisade mig till Alfred Pettersson i Morgårdshammar, änkeman efter Dans syster Anna. Han var mycket vänlig och mycket hjälpsam och han gav mig flera värdefulla namn och adresser till släktingar i USA. På själva midsommardagen 1975 bar det så iväg på en

treveckorsresa. Under förberedelserna för boken kom jag i kontakt med fil. lic. Albin Widén, känd emigrantforskare och av honom fick jag låna ett manuskript på engelska. Det var 57 dikter av Dan översatta av Caroline Schleef och jag fick tillstånd att använda detta material i boken och i den kommande boken tog jag med 11 av dikterna. Boken utkom 1975 på Dalaförlaget och heter "Dan Anderssons amerikaår med Chi-mo-ka-ma".

Jag tror att den finns att köpa på antikvariat. Jag vet att den finns att bläddra i på Museet.

Mats, jag tror vi skulle fylla hela På Färdvägarna om du och jag fortsatte att samtala. Vet du – jag har fått en idé! Tänk om vi skulle återge dina sex 10.000-kronorsfrågor och be våra medlemmar tävla med dig – men dom får förstås inte slå i sina böcker – det vore ju orättvist mot dig. Så drar vi fem rätta lösningar och skickar ut bokpriser.

Vad säger du om det? frågar jag Mats Grudd.

Det blir bra, säger Mats, och alla får dom obegränsat med betänketid. Och alla sex delfrågorna måste vara rätt.

Här kommer 10.000-kronorsfrågan i ämnet Dan Andersson:

Vilka personer döljer sig bakom följande beskrivningar:

1. De blev bekanta 1912 genom nykterhetsrörelsen där de båda en tid bedrev aktivt arbete inom NTO. Vederbörande blev en trogen brevvän till diktaren och hjälpte honom genom uppmuntran men även ekonomiskt med mindre summor då och då.

2. Till denne hembygdsforskare, soldyrkare och bildningsentusiast skickade Dan Andersson - särskilt före sin debut - många manuskript för bedömning.

3. Till denne vän, som förde Dan Andersson samman med Martin Åberg och andra ur konstnärsgänget i ateljén på Styckjunkargatan i Stockholm, har skalden skrivit ett berömt brev i spiral.

4. Genom samvaro med denne vän och lärare fördjupades enligt flera forskare, skaldens intresse för indisk religionsfilosofi och med honom diskuterade han Schopenhauer och andra filosofer.

5. Dan Andersson var under nästan ett års tid arbetskamrat med denne språkbegåvade och humoristiske vän som också var hans chef. De växlade ofta skämtsamma meddelanden i form av tillfällighetsdikter.

6. Denne vän blev under de sista åren något av en biktfader för skalden, som vid ett tillfälle i ett brev sände honom en dikt som en djupt personlig gåva. Dikten börjar: "Det är en nåd att svår och lång
vår väg, o Gud, du gjort,
att all vår gång blir tunga steg
mot evighetens port."

Tack för intervjun, Mats - hoppas vi ses under Dan Anderssonveckan!

PS / Sänd dina svar direkt till Lena på Museet senast 15 juni så drar vi fem vinnare med rätta lösningar. Ange din adress så skickar vi ett bokpris till dig.

Lars J

Rune Jonsson

*...stark natur- och porträttmålare, skicklig tecknare,
varm Dan Anderssonvän...*

*är maj månads utställare på Dan Andersson Museet. Det blir tredje gången
Rune visar sina konstverk på Museets väggar.*

Utställningen heter "På mitt sett".

Vi antar att årets utställning kommer att bli lika uppskattad som de tidigare.

Rune är tidig fyrtiotalist, född och fortfarande bosatt i Stockholm. Ateljé har han utanför Vadstena nära Sveriges finaste fågelokal, Tåkern. I hela sitt liv har han ritat och målat och debuterade på Galleri Pictor i Stockholm 1976 med landskaps- och djurmåleri. Rune berättar om sina släktingar i Bjursås som sjöng och spelade Dan Anderssons visor och vilka starka känslor som tidigt växte hos honom. Jag har vuxit upp med Dan Andersson. Jag tog till mig hela diktarens magiska finnmarksvärld, berättar Rune, jag såg bilder framför mig eller snarare det uppstod klara bilder i mitt huvud – bilder som måste göras. Och det blev bilder – först i blyerts och kol. Sen i olja. Jag träffade galleriägaren Monika Helenius som var barnfödd i Räfåla eller Saxdalen som det heter nu. Hon hade sett mina bilder från finnmarken med Dan Anderssonmiljöer och hon frågade om jag ville ställa ut hos henne på galleriet, som hette Greven och låg i Stockholm. Året var 1980. Vi inredde ett helt rum med Dan Anderssonbilder och kan man tänka sig – allt såldes. Den utställningen följdes av två till under de kommande åren och med samma motivkrets. Det började röra på sig. ABF i Botkyrka ville ha hjälp med en konstalmanacka med mina Dan Anderssonmotiv. Jag fick en hel del illustrationsuppdrag framförallt i fackpressen. I tre år ställde jag ut på Brunnsviks bibliotek som också köpte av mig. När den stora anläggningen Säfsen Fritid inreddes gjorde jag jubileumsåret 1988 en diptyk, alltså två

sammanfogade målningar med En spelmans jordafärd och en annan tavla, Gillet på vinden, som jag målade i Kestina. Båda tavlorna sattes upp i receptionen. Jag blev mycket god vän med Gubben i stugan, Ragnar Fredriksson, när jag arbetade därnere. Vi håller kontakt genom brev, telefon och besök. Han är en stor del av mitt Grangärde finnmarksliv.

Maj månads utställning på Museet kommer mest att handla om Dan Andersson och om rävar. Jag är mycket fascinerad av just rävar – dom har liksom Dan Andersson mycket svårfångad karaktär i sig.

Jag måste passa på tillfället, säger Rune, att berätta att jag gjorde en stor målning av Maria, som i många år sjöng och spelade andliga sånger på sin el-orgel mitt i knarkträsket i Stockholm City, mitt på Plattan. Hon var inte lättillgänglig men vi kom att ha en bra kontakt. Uppdraget att måla av Maria fick jag av Stockholms Stadsmuseum,

där tavlan nu kan beskådas. Jag vill gärna hålla minnet av henne levande. Hon var ett original, kärv men bakom ytan mycket varmhjärtad.

Den ena av bilderna här i På Färdvägarna visar en rävtik som gnager i sig en fasantupp som fått sätta livet till, originalet är olja på duk och den andra, en kolteckning, heter När Gasken dog och jag jobbade länge med den svarta cirkelrörelsen och den pekande handen.

Jag kan också berätta att jag kommer att ställa ut i Folkets Hus i Hallunda i höst mellan den 17 och 29 oktober.

När Gasken dog:

*Och Banga, predikanten, som bad i hans hus,
han darrade och kinden var blek.
Han hörde tydligt svartänglavingarnas sus,
när den lede kom att hämta sin stek.*

Nässelbobrev från Hagens

Även i detta nummer av På Färdvägarna medverkar Rolf Arthur Nilsson. Vi tror inte han skulle ha misstycckt. Den 19 februari var det precis 30 år sedan han - kulturarbetaren, vissångaren, Luossaguiden och styrelseledamoten i Dan Andersson Sällskapet - lämnade denna jorden endast 37 år gammal. I hans dödsannons och även inristat på hans gravsten på Lyvikens kyrkogård i Ludvika står denna korta rad ur Dan Anderssons dikt "Till kärleken" skriven 1920:

*- men allt som av kärlek är fyllt skall bestå
och leva och vara som Gud.*

I följande underfundiga och poetiska text publicerad i Gefle Dagblad den 8 juli 1969 beskriver Rolf ett besök hemma hos syskonen Daniel och Ida Andersson i den avsides belägna gården Hagens. Det är en mycket vacker gammal gård som ligger bortglömd i skogen någon kilometer väster om Skattlösbergs bycentrum. Man kan tänka sig att det var där diktaren lutade sig mot grindstolparna, fundersamt betraktade skyn och första gången formulerade orden "*Kom och stå med mig vid Hagens grindar, när de vilda gässen flyga över byn*" (ur "Gässen flytta" Kolvaktarens visor 1915) För många år sen fick Hag-Daniel ofta sin post förväxlad med Skol-Daniels, dvs blivande författaren Dan Andersson, på grund av namnligheten. Det var en av anledningarna till att Skol-Daniel senare förkortade sitt förnamn till Dan.

Sommaren, som den enligt de gamle gestaltade sig förr, har återvänt. Ängslindorna lyser i gult och blått. Många hade kanske trott att en sådan syn var en försvunnen verklighet. Men närmare verkligheten kan man inte komma, när man står mitt uppe i allt. Det gäller bara att så gott man kan välja sina verkligheter.

Efter en stunds meditation vid Diktarens födelseplats tar jag av vägen mot Hagens och passerar Jungman Janssons handelsbod.

Fastän gammal är Hagens ännu en levande gård. Där bor ett äldre syskonpar, Ida och Daniel, båda omkring åttio år. Här har de bott i hela sitt liv, så när som de tre första åren för Ida.

Vid inträdet i huset är man ej längre i ett oroligt människofördärvande sextiotal.

Här möts man av gammal fin nedärvd jordbrukarkultur och miljö. Ett stort kök, den tidens allrum, med den låga spisen under en stor kåpa, en vattentunna prunkande innanför dörren och fönstrens blomstergrönka tävlar med försommarens glädje utanför.

Vid mitt tillfälliga besök vilar Daniel på kökssoffan ty han känner sig litet eftermiddagstrött och jag får gå fram och hälsa.

- Hur står det till?
- Inge vidare just nu.
- Men det blir nog bättre!
- Jo.

Daniel är kortfattad idag och jag vill inte besvära med fler frågor. Annars är han den som kan berätta om gamla tider.

- Jo, sir du, brukar han börja, då va långt innan du var född. Jag fick köra kol långa vägar, kliva upp halv fyra på morgonen å komma hem sent på kvällen. Då blev långa dagar då. Så ä dä!

Jag har ett gammalt fotografi med mig från 1909. Folk utanför ett hus någonstans, men troligen från trakten.

- Känner Ida igen någon av personerna på kortet?
- Nja, få si. Kanhända. Men ä dä inte ordenshuset i Björndalssågen? Templet har nog haft något där

Foto: Lena Mossbring

- Kanske att det är från en gökotta, eftersom det står på baksidan att det är taget sju på morgonen?
- Ja, kanske dä. Dä va mycke roligt.
- Så kunde ni ta kaffe å bröd med er å fara ut på gökotta?
- Nej, inte hade vi något mä oss då int.
- Jamen, va gjorde ni då?
- Vi lyssna på göken å inge mer!
- Men ibland hade ni väl dans å sång å...?
- Inte dans inte, men lek. De ville inte ha dans. Å si dä har jag vuri jämt emot.
- Ja, det fanns t.o.m. tempelloge häruppe i byn också?

Foto: Anne-Marie Persson

Uppvakning på Idas 90-årsdag

När jag ger mig av står Ida på bron och vinkar. Här har tiden stått stilla vad miljö och omgivning beträffar, medan det ute i världen under åttio år hänt, vad vi ej ännu hunnit fatta.

Redaktionens kommentar:

- Nässelbo var Rolfs eget namn på stugan han bodde i alldeles vid stigen ner till Luossa.
- Jungman Janssons eller snarare Viktor Carlssons f. d. handelsbod (Karl-Ers) ligger fortfarande kvar vid gamla landsvägen väster om Dan Anderssons minnessten.
- Ida menar nog att Ludvig Eriksson, fritänkaren och spelmannen, Dan Anderssons äldre vän, år 1930 ordnade bröllopfest för sin äldsta dotter Nanna vid Nilssons eller Per Daniels eller Yngves, som dom numera säger i byn.
- Nisse Munck berättade en gång att även han hälsat på i Hagens medan Ida ensam levde kvar. Han visste sen tidigare att hon var ovillig att tala om sin jämnåriga bygranne Dan Andersson, men som den spjuver Nisse var (är!) tänkte han att om jag först "mjukar upp" Ida med några andliga sånger så kanske hon sen vill berätta något om ungdomsåren och om Dan. Men se det ville hon inte! Med oväntad hätskhet hade Ida rest sig upp

- Ja, dä va Skogsblomman å dom höll till vid Nilssons uppe på salen där. Å där var Ludvig Erikssons bröllop. Festen vill säja, 1930. En liten gitarr hänger på väggen och jag blir ombedd att sjunga något till den. Ida vill helst höra något religiöst och jag försöker tona en sång av Erland Dahlgren. Det är sällan man har en så fin lyssnare som Ida. Efter en stund erfar man om den lyssnande lever med. Då blir sången eller visan mer betydelsefull. Den lever och fungerar inte enbart genom sångaren utan även genom åhörarens personlighet.
- Tänk, säger Ida, när jag går omkring här i köket måste jag stanna till vid fönstret å se ut. Det är så fint nu!

Hennes röst blir mjuk och varm. Hon har bott här i åttio år men upplever ändå varje år lika intensivt blomstringstidens ankomst.

och sagt att den där token Daniel var det då rakt ingenting att prata om, här gick han hela dagarna och drev i byn och allt dedär dom säger att han har skrivit, det var han för toku till å göra och det ska jag säga att det var far hans som skrev.

Jag funderade mycket över hennes starka reaktion och tänkte i mitt stilla sinne att det kanske var något mer, att något annat fanns där, kanske en olycklig ungdomskärlek som nu fick Idas känslor att svämma över, säger Nisse, som fnissar till när han tänker på hur besöket avslutades.

Innan jag gick sjöng jag Gunnar Turessons tonsättning av Om aftonen för henne och hon satt alldeles tyst och stilla och bara lyssnade. Sen sa hon att nog var det bra vackert det han skrev. Menar du Adolf? frågade jag på skämt.

Nej – Daniel! svarade hon.

- Ida avled 1983 vid en ålder av 97 år.

Om Åke Olsson

När vi i redaktionen började fundera över upplägget med ett temanummer om "de brinnande, de djupt engagerade dananderssonianerna" tänkte vi inledningsvis på alla dem som inte syns eller hörs så mycket, men som ändå förtjänar att uppmärksammas och synliggöras. Vi insåg snart hur subjektivt ett sådant urval måste bli.

Vi försäkrar att det finns många som borde få minst en halv sida, fler borde få en hel sida eller kanske en hel tidning. Men att välja bland dem – det var svårt.

Ett namn vi tidigt tänkte på var Åke Olsson.

Åke är inte de yviga gesternas eller de stora ordens man eller den som placerar sig längst fram på scenen. Musiken och dikten har följt honom under de drygt 70 år han vandrat här. Trots en mörk och mödosam uppväxt finns i alla fall klara ljuspunkter här och där, säger han. Åke minns den raspiga "stenkakan" som på en grammofon någonstans snurrar fram Helgdagskväll i timmerkojan – det var ett mycket tidigt möte med Dan Anderssons diktade värld som med stark syra etsade sig fast i den lille grabbens medvetande.

Vem Dan Andersson var hade han ingen aning om.

Där blänker fortfarande till av bohuslänsk sommarsol över barnkolonin på Flatön vid Malö strömmar.

Det var under krigsåren. - Jag såg och hörde Evert Taube flera gånger, han bodde hos familjen Johansson på Ängön vid den tiden. Ängön och Flatön går ju ihop. Vem Evert Taube var hade jag heller ingen aning om, säger Åke, men jag skulle komma att ofta sjunga hans visor senare i livet. - Jag lärde mig spela dragspel på egen hand, spelade i gårdarna i min ungdoms Bohuslän. Mitt första större framträdande hade jag i Grebbestad 1953 – jag sjöng Taube och jag sjöng Dan Andersson

men det skulle ta ytterligare 20 år innan jag reste till Finnmarken, berättar Åke vidare.

Jag träffade Luossaguiden Rolf Nilsson, jag sjöng mycket på olika platser och särskilt vid Bränntjärn.

Jag träffade Nisse Munck som invigde mig i lutspelelandets mysterier - speciellt högerhandstekniken.

Jag har alltid tyckt om att arbeta med mina händer och då inte bara över strängarna utan även handfast i trä. Flera lutor har jag byggt och möbler och en fungerande ångmaskin, säger Åke.

Ett kassetband blev det 1996 "Åke Olsson sjunger visor" där merparten bestod av Dan Anderssons texter.

Åke Olsson var, för oss som besökte Grangärde finnmarker för trettio år sedan, en vandrande medeltida spelman med lutan över axeln, en skogsångare som plötsligt bara fanns där. Närsomhelst och varsomhelst kunde Åke dyka upp. När vi satt vid kanten av det gräsiga kärret vi Sovanto dök han bara upp ur skogen, slog sig ner bland oss med sitt instrument, alltid oannonserad, alltid beredd att dela med sig av sitt kunnande och det skapades en stämning av magi som var nästan fysiskt påtaglig.

Idag är Åke inte alldeles kurant. Kärlekrampen har gjort att fingrarna inte fungerar över greppbrädan och han har slutat spela.

Varje år brukar Åke Olsson punktligt dyka upp vid Vårträffen på Brunnsvik.

Vi önskar honom välkommen tillbaks.

Red.

Återsamling vid lägerelden i Tattarfallet

Lördagen den 6 augusti kl 18.00

Liksom tidigare år och vid sidan av den officiella programtablån vill vi gärna samla alla våra medlemmar runt elden vid Tattarfallet, sydligaste gården i Skattlösberg där Dans gode vän Ludvig Eriksson bodde för många år sen och hans dotterson Robert, styrelseledamot i vårt Sällskap, bor idag.

Foto: Anders Källgren

En fin scen byggdes förra sommaren och står nu vackert placerad under björkarna.

Därifrån går det alldeles utmärkt att ta sig ord och ton hela kvällen och natten.

Ta med dig instrument om du trakterar dylikt, ta med dig "grillmat" och lämplig dryck och eventuellt antimyggmedel. Vi bjuder på en oförglömlig stämningsfull kväll i hjärtat av finnmarken.

Redan kl 12.00 denna lördag startar programmen i Tattarfallet. Det kommer att bli ett samarrangemang mellan Sällskapet och Skattlösbergs Bygdegille, som ingår i Dan Andersson-veckans stora utbud och dit alla kan bege sig.

Emellertid - Om aftonen är det vi medlemmar som "tar över" i Tattarfallet. Känn dig mycket välkommen!

Styrelsens festfixare

"Sju särdeles sånger av Dan Andersson"

Puch Magnus Olsson (Puch efter en gammal fin moped) är genuin dalkarl men numera utlokaliserad till Nacka kommun. Han har alltid varit en trågen arbetare i kulturens vingård som brinner för visan och för Dan Anderssons författarskap. Har publicerat sig i diktens form ("Diktqualster och Ludenrock", Bokboden 1994). Trakterar den 12-strängade svenska lutnan plus en hel del andra instrument. Puch Magnus kan ibland ses och höras på tunnelbaneperrongerna i Stockholm där han sjunger och spelar något så ovanligt som visor av Dan Andersson mitt i storstadens kvävande trafikbrus. Som framgår av evenemangstipsen på Sällskapets hemsida gör Puch Magnus många program i Stockholmstrakten på bibliotek, äldreboende och i kyrkor. Ibland tillsammans med Lars J, ibland ensam. Om någon ersättning någon enstaka gång skulle utgå ser han till att den sätts in på Dan Andersson Sällskapets postgirokonto. (Vi tackar varmt för detta!)

Nu har det blivit en CD-skiva med titel enligt ovan. Puch Magnus har samlat ihop några spelande vänner och bränner av – just det – sju visor av Dan Andersson.

Där hörs Kristina Sundberg, nyckelharpa och fiol, Anders Sterner, banjo och Dennis EK, keyboard och dragspel, har också mixat och producerat.

Det känns avspänt och genuint. Detta är engagerade människor.

Där finns en Gunnar Vägman med hilly-billystuk och trevliga banjoslingor i bakgrunden. Där finns ävenledes Lars "Knallis" Johanssons kongeniala tonsättning av Gengångare väl framförd.

Det finns en Helgdagskväll men ingen Tiggarn från Luossa.

Tyvärr håller Puch Magnus på att tappa bort sitt dalmål efter alltför många år i exil. Det blir bra i alla fall!

Foto: Michael Groth

CD-skivan finns att beställa och köpa hos Lena på Museet. Red.

Bokmässan i Örebro

Under några dagar i höstas, från fredagen den 12 november till söndagen den 14 november, var Dan Andersson Sällskapet inbjuden till Bokmässan på Örebro Slott

Tidigare under samma vecka hade vi plockat ihop ett paket med böcker som vi skulle ha med oss till bokmässan för att sälja till "bokmässe-besökarna". Allt detta skickade vi med posten. Annars hade det blivit alltför tungt att bära eftersom jag skulle åka med tåget till Örebro tidigt på fredagsmorgonen.

När jag väl satt på Örebro-tåget till bokmässan så hörde jag några damer samtala. Dom satt alldeles intill mig. Damerna talade om bokmässan nere i Örebro och dom kvittrade som förväntansfulla tonårsflickor när dom samtalande.

Oh, vilket bra tillfälle att kunna julhandla böcker" sa en av dom fnissiga damerna och dom andra i sällskapet höll med. Visst är det, tänkte jag. Vårt bokpaket ligger ju och väntar på er där nere.

Det var ett blåsigt och regnigt Örebro som mötte mig när jag klev av tåget vid Centralstationen. Men en desto mer "soligare" Monika Sedell stod en bit längre bort på perrongen. Monika hade överraskande kommit till stationen för att möta mig och lotsa mig vidare till slottet. Jag blev mycket varm om hjärtat över att se Monika, pigg och glad som vanligt.

Oj, vad det blåste och regnade när vi gick efter gatorna på väg mot slottet. Jag bar på en papperskasse med cd skivor och vykort som vi, förutom bokpaketet, skulle ha till försäljning. Monika och jag började oroa oss över hur det skulle gå med den till bredden fyllda papperskassen i den våta väderleken. För säkerhets skull tog jag ett stadigt tag i botten på kassen ifall det av vätan uppmjukade underlaget skulle brista.

Brast gjorde det när vi väl, våta och omruskade av vindens styrka, infann oss på slottet. Men som tur var gick det att hålla ihop kassen så pass att varorna inte for ut över stengolvet.

Det var väldigt många besökare på slottet och även många utställare. Vi fick be personalen om hjälp med att visa vägen till vårt förbeställda bokbord i allt vimmel av både folk och bokbord.

Efter en stunds snurrande i slottets korridorer och ytterligare förfrågningar efter "vägen" till våning tre, plats 72, var vi framme vid vårt bord som var prytt med marinblå linneduk, liksom de övriga bokborden i samma sal. Där fanns Lars J på plats som hälsade Monika och mig välkomna.

Vi hälsade också på våra närmaste bordsgrannar, ett trevligt par från Vimmerby som representerade "Pippi Långstrump Sällskapet", förlåt, Astrid Lindgren Sällskapet. Som bordsprydnad hade dom satt upp en pappersfigur, föreställande Pippi Långstrump (vem annars). Vi samtalade en lång stund om "våra" respektive både välkända och älskade författare.

På eftermiddagen skulle det bli miniseminarier om författarna som var representerade på Bokmässan. Lars J medverkade med programmet "Dan Andersson i 2000-talet" som samlade flera intresserade åhörare.

Intresset över Dan Andersson är stort. Många besökare stannade till vid vårt bokbord och

Foto: Lena Mossbring

Lars J bakom vårt bord

samtalade med oss och lämnade också in intresseanmälan om medlemskap i Dan Andersson Sällskapet. Glädjande!

Mot kvällen för jag, nöjd och belåten, tillbaka till Ludvika för att på lördagen åter hålla Museet öppet för intresserade besökare.

Monika besökte bokmässan även på lördagen, då tillsammans med barnbarnet Per.

Försäljningen på bokmässan, av böcker och cd skivor om Dan Andersson, blev stor. Under både lördagen och söndagen kom det många besökare och vid Sällskapets bord fanns då, förutom Lars J även Inge Mattson på plats.

Bokmässan på Örebro Slott blev en mycket lyckad tillställning och vi kommer tillbaka i höst. Närmare bestämt 18 – 20 november. Notera det i almanackan.

Lena

En spelmans jordafärd

Till minnet av Dan Andersson, heter en artikel ur tidningen Vi från april 1963 skriven av Per Meurling till diktarens 75-årsminne

Jag klippte så mycket jag kom åt i min ungdom och sparade i kuvert som jag skrev "Tidningsartiklar om Dan Andersson" på. Nu märks att tiden runnit undan. Just det här klippet hade jag tejpat ihop och på 42 år har tejpens kladdat sönder pappret och nu rämnar det mellan mina fingrar. Början och slutet går att läsa. Försöker rädda så mycket text jag kan eftersom jag fortfarande tycker den är bra. Författaren skriver 1914 angående En spelmans jordafärd – det borde stå 1916.

Lars J

Den 6 april var det 75 år sedan Dan Andersson föddes. Det hör till att man kastar sten på sin ungdoms idoler, men i det här fallet är det svårt, ty Dan Andersson var just som man vill att en skald skall vara - fattig, ensam, genial och olycklig. Härtill kommer, att han fick dö ung, innan åren ännu strött aska i hans hjärta. Det som gjorde Dan Andersson till den stora poeten för oss, vilka var unga på 20-talet, var just branden i hans själ. Men vilket under han representerar förstod vi kanske ändå inte riktigt. Ture Nerman har berättat, vilken häpnad som grep honom då en okänd ung man år 1914, då Ture Nerman var redaktör för tidningen Stormklockan, skickade honom En spelmans jordafärd. Det är och förblir en av de största dikter vi har på svenskt språk, en dikt fylld av ett sällsamt orgelbrus.

Fyra svarta män, enkla, fattiga kolare bär en kista genom ödemarken till kyrkogården. I deras gestalter träder hela det gamla Fattig-Sverige emot oss. De röda rosorna kvider under deras grova skor och hassel och al susar " –en diktare och drömmare är död".

Den orörda och ursprungliga naturen, som är idel poesi, och de knotiga, smutsiga kolarna, kistan som är så tung att bära och det sällsamma livsöde den gömmer, den långa vägen genom ödemarken och kyrkogården som väntar, allt förtätar sig i denna färd till en egendomlig stämningsvärld som är Dan Anderssons egen och ingen annans.

Det är ett märkligt fall av förblindelse, att den officiella kritiken aldrig riktigt under hans livstid erkände Dan Andersson. Man betraktade honom som en vildmarks poet, och så lär han också ha sett ut med ränsel, stövlar och jägarrock. Det skall också villigt erkännas att hans första böcker – Kolarhistorier och Det kallas vidskepelse - inte är så märkvärdiga. Men i och med utgivandet av Svarta Ballader år 1917 borde alla, tycker man nu efteråt, ha insett att han ägde det sällsyntaste av allt, en absolut egen ton och egen färg, ett sätt att skriva som var hans och endast hans.

Dan Andersson var när han gick bort endast trettio två år. Av allt att döma höll han på att arbeta sig ur sin religiösa mystik och att släppa det grubbel över livsgåtan, som han hade med sig såsom arv från föräldrahemmet för att istället ge sig hän åt ett fritt och muntert fabulerande. Hans fantasi hade på allvar börjat leka. Något av den muntra uppbrotsstämningen i hans kanske mest kända visa, Jungman Jansson, besjälade honom. Men naturligtvis fanns allvaret kvar och tanken på döden:

" —kanske döden står och lurar bakom trasiga koraller."

Det var inte där den stod och lurade utan på ett litet fattigt och fult hotellrum i Klara med rättgnagda tapeter.

Där avled ett av de största diktarlöften vår svenska diktning någonsin haft genom cyanvätegasförgiftning en natt som alla andra år 1920. Först så småningom upptäckte allmänheten vilken förlust vår kultur gjort. Det är ett litet tecken härpå, att sjuttiofemårsdagen av Dan Anderssons födelse icke passerat obemärkt.

* Inbjudan till traditionell Vårträff *

Styrelsen för Dan Andersson Sällskapet har härmed nöjet att inbjuda alla sina medlemmar till traditionsenlig Vårträff på legendariska Brunnsviks folkhögskola utanför Ludvika 5 – 7 maj 2005...

PROGRAM

Torsdag 5 maj

- Från kl 12.00 incheckning i receptionen på Brunnsvik.
 Kl 18.00 Vi möts i Ludvika Kyrka. Visprogram med Saxdalens Manskör.
 Kl 20.30 Samling i Storstugan på Brunnsvik. Välkomsthälsning.
 Vi underhåller varandra med sång, musik och deklamationer.
 Smörgås, the och kaffe finns att köpa.

Fredag 6 maj

- Kl 08.00 Brunnsviks berömda frukost serveras i matsalen.
 Kl 10.00 Vi samlas på Lyvikens kyrkogård, lägger ned blommor och minns Dan Andersson, hans familj, Olle Svensson och Rolf Arthur Nilsson.
 Kl 11.00 "Öppet Hus" på Museet vid Engelbrektsgatan.
 Kl 12.00 Lunch serveras i Brunnsviks matsal.
 Kl 13.15 Bussutfärd, för dem som så önskar, med Lars Järnemo till Skattlösberg och besök i Luossastugan. Eftermiddagskaffe i korg.
 Kl 15.30 Eftermiddagskaffe på Brunnsvik för dem som "stannade hemma".
 Kl 19.00 Samling framför scenen i Brunnsvikshallen. Program med Mats Klingström – viskonst, poesi och berättande – i korsvägen mellan musikens uttrycksfulla öppenhet och själens gåtfullhet.
 Kl 20.15 Vi sätter oss till bords. En spännande Bergslagsbuffé serveras.
 Vin och öl finns att köpa.
 c:a kl 21.30 Fritt fram på scenen framför solistmikrofonen.

Lördag 7 maj

- Kl 08.00 Frukost i Brunnsviks matsal. (Ett gott råd till dem som aldrig äter havregrynsgröt – prova Brunnsviks)
 Kl 10.00 Dan Andersson Sällskapets 42:a årsstämma i Storstugan.
 Kl 12.00 Gemensam avskedslunch i matsalen.

Du är mycket välkommen till årets höjdpunkt
 Dan Andersson Sällskapets Vårträff på Brunnsvik.

Styrelsen

*PS / Du behöver inte riva sönder På Färdvägarna för att ta med dig programmet till Vårträffen.
 Du får ett särtryck när du kommer till Brunnsvik.*

Dan Anderssonveckan

Kulturdagar i Ludvikabygden

30 juli – 7 augusti 2005

I skrivande stund är inte programmet i alla delar klart men vi lämnar här så mycket information vi känner till just nu. För ett slutgiltigt och mer detaljerat program – kontakta Museet senare i vår.

Lördag 30 juli

- Kl 13.00 Invigning på Hammarbacken – Bengt-Emil Johnson invigningstalar. Ove Frid spelar på Dans "Svarta fiol" / Vernissager i Sädsmagasinet: Birgitta Pettersson och Gustaf Karlsson
- Kl 14.00 Visprogram med Björn U Dahl och Finn Zetterholm
- Kl 18.00 Milan i Norrvik tänds. (10 års jubileum) Musik med vissångaren Björn Jadling
- Kl 19.00 Vägkröksdans i Abborrhög

Söndag 31 juli

- Kl 11.00 Finnmarkstur – guidad heldagstur med buss genom finnmarken som avslutas med sångspelet i Skattlösberg kl 17.00 / samling vid Turistbyrån i Ludvika
- Kl 11.30 Kullen - Byvandring
- Kl 13.00 Visprogram på tunet vid Kullens bystuga med musikgruppen *Mylla* från Nås
- Kl 17.00 Skattlösberg - "Helgdagskväll vid timmerkojan" sångspel med Saxdalens manskör
- Kl 21.00 Nattcafé på Brunnsviks folkhögskola

Måndag 1 augusti

- Kl 13.00 Hembygdsgården i Sunnansjö - visning av gården
- Kl 14.00 Moderna visor med Heidi Baier på hembygdsgårdens scen
- Kl 14.30 Bygdedans – Hörkens bygdedansare – visor med *Saxdalingarna*
- Kl 15.30 Historisk byavandring i Sunnansjö med Oscar Swensson
- Kl 19.00 Abborrhögs Folkets Hus – visprogram med Linda Styf och Roine Lindström

Tisdag 2 augusti

- Kl 09.00 Brunnsviks folkhögskola – samling vid dansbanan - frukost, poesi och musik i det gröna
- Kl 12.00 Bergslagskonditoriet (Storgatan 30) - lunchkonsert med Tobias Nilsson
- Kl 14.00 Brunnsviks folkhögskola – litterärt seminarium - Göran Palm presenterar sin "Vintersaga"
- Kl 19.00 Brunnsviks folkhögskola - I okända poeters sällskap – och om projekt "Litteraturberget"

Onsdag 3 augusti

- Kl 13.00 Strömsdal - visprogram om Nils Parling med Roger Broberg och Åke Lundeberg
- Kl 14.30 Bruksvandring – Strömsdals hembygdsvänner berättar om Strömsdals bruk
- Kl 17.00 Saxdalen - Rävåla kulturförening visar Runnbergsgården
- Kl 19.00 Saxdalens Folkets Hus – "Stjärnan" - ett teaterstycke av Werner Aspenström
- Kl 22.00 Norrvik – Visnatt vid kolmilan – visor med trubadurerna i *Gruvtvåan*

Torsdag 4 augusti

- Kl 09.00 Turistbyrån i Ludvika - guidad finnmarkstur med Birgitta Ahrås och Björn Jadling
- Kl 12.00 Mårtens - Hantverksutställning – Ludvikabygdens slöjdarförening
- Kl 13.00 Visor vid Mårtens med *Inre Harmoni*
- Kl 17.00 Ludvika Gammelgård och Ludvika Gruvmuseum mm – öppet hus – guide turer
- Kl 20.00 Trivselkväll på Ludvika Gammelgård - musikprogram med Ewert Ljusberg & Stefan Ström

Fredag 5 augusti

- Kl 11.00 Grängesberg - guidad trädgårdsvandring i Disponentparken
- Kl 12.00 Lunchkonsert med Linda Rattfelt & Ove Frid vid Disponentparkens café
- Kl 14.00 Nyhammars Folkets Hus – visprogram med Pär Sörman – Dan Andersson Sällskapet delar ut 2005 års Gunde Johanssonpris
- Kl 17.00 Bräntjärnstorpet – vandring på finnmarksstigarna runt torpet med Nils Holmdal
- Kl 19.00 Visor i skymningen – öppen visafton vid Bräntjärnstorpet med Bertil Danielsson
- Kl 22.00 Vaknatt vid Knallis mila i Gruvskogen med Nisse Munck

Lördag 6 augusti

- Kl 12.00 Kulturdag i Tattarfallet – artistkavalkad med visor, musik, poesi och föredrag
- Kl 14.00 Vandring kring Tattarfallet i Dan Anderssons fotspår
- Kl 18.00 Cassels i Grängesberg – visprogram med Mikael Samuelsson och Saxdalens manskör
- Kl 21.00 Gruvskogen – visprogram "Under stjärnorna vid Knallis mila"

Söndag 7 augusti

- Kl 11.00 Ludvika Ulrika Kyrka - "Av dräggen gjorde han guld" - en temagudstjänst runt minnet av Dan Andersson – vissångaren Bosse Landberg medverkar
- Kl 13.00 Skattlösberg – Gillesfesten vid Luossastugan - gästartist: Peter Harryson – Dan Andersson Sällskapet delar ut 2005 års Dan Anderssonpris

Aktuella program med anknytning till Dan Andersson kan vi lägga ut på vår hemsida.

Har du "någonting på gång" kontakta Lena på Museet.

Här är några kommande Dan Anderssonprogram som är klara i slutet av februari:

- 3 april kl 13.00 Riddersviks gård, Hässelby villastad "I rök från hundra milor" – ett program av Puch Magnus Olsson och Lars Järnemo
- 6 april kl 16–19 Dan Anderssons födelsedag – Öppet hus på Museet i Ludvika – kaffe serveras
- 23 april kl 13.00 Lilla Hornsberg, Stockholm - DELS årsmöte med Dan Anderssonprogram
- 24 april kl 13.30 Lida friluftskyrka i Tullinge - En visstund med Puch Magnus Olsson
- 1 - 31 maj Museet i Ludvika Konstutställning / Rune Jonsson ställer ut naturbilder och "Dan Anderssonmotiv" och kallar utställningen "På mitt sett"
- 5 – 7 maj Vårträff på Brunnsvik med mycket sång och musik - Saxdalens manskör i Ludvika kyrka den 5 maj och Mats Klingström på Brunnsvik den 6 maj
- 28 maj kl 16.00 Klockargården, Munktorp (1 mil öster om Köping) "Finmarkens skald" – ett visprogram med Magdalena Danielsson
- 17 juni kl 20.00 Skinnskatteberg, Saltkällaren – "Musikaliskt besök i gången tid" - visafton med Magdalena Danielsson
- 1 augusti kl 19.00 Abborrbergs Folkets Hus – visprogram med Linda Styf och Roine Lindström
- 5 augusti kl 14.00 Nyhammars Folkets Hus – 2003-års Dan Anderssonpristagare Pär Sörman tolkar visor av Dan Andersson, Nils Ferlin och Evert Taube – Gunde Johanssonpriset
- 6 augusti kl 12.00 Tattarfallet i Skattlösberg – viskavalkad från Finnmarksscenen, "Spänningarnas förlösning" , skogsvandring och mycket annat

PS Precis innan vi avslutar färdigställandet av På Färdvägarna dimper en ny CD-skiva ner på redaktionens bord. Det händer ibland – men den här var något extra. Vi kände det angeläget att hinna informera våra medlemmar på sista sidans sista rader. Sofia Karlsson, ung folkmusiker och folksångerska från Stockholm har gett ut "Svarta ballader" med egna och andras tonsättningar av Dan Anderssons dikter. Den är synnerligen bra, mycket personlig och mycket genomarbetad. Unga människor lyssnar till henne. Sofia har senaste veckan intervjuats i radions klassiska P2-kanal och fick en hel timme i Radio Stockholm där hon engagerat talade om Dan Andersson. Om någon vecka kommer skivan att finnas på Museet.

"På Färdvägarna"

är Dan Andersson Sällskapets
medlemsinformation och utkommer
2 gånger/år. Upplaga 1500 ex

I redaktionen:

Torsten Pettersson, Lars Järnemo
Lena Mossbring

Grafisk formgivning och redigering:
Globe i Ludvika
ISSN 1652-1986

Adress:

Dan Andersson Museum
Engelbrektsgatan 8, 771 30 Ludvika
Tel/fax: 0240 / 100 16
e-mail: museet@passagen.se

